

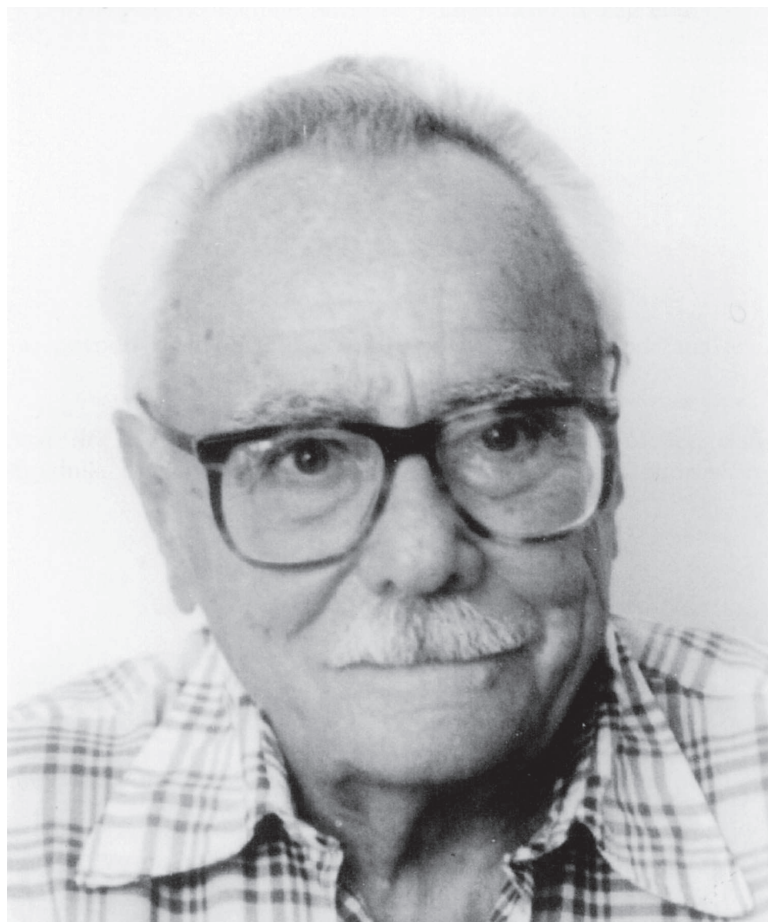
Stanko Bilinski

(1909. — 2009.)

Ove se godine navršilo 100 godina od rođenja profesora Stanka Bilinskog, velikog znanstvenika, ali zasigurno i velikog učitelja koji je trajno obilježio stručnu naobrazbu mnogih profesora matematike u nas.

Profesor Bilinski rođen je u Našicama gdje mu je otac, podrijetlom Poljak, radio kao šumar. Gimnaziju je polazio u Vinkovcima i Zagrebu, a diplomirao je 1932. godine na tadašnjem Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nekoliko je godina službovao u srednjim školama u Varaždinu, na Sušaku i u Skopju, a početkom 40-ih godina postaje asistentom na Geofizičkom zavodu u Zagrebu. Doktorirao je 1944. godine, a od 1946. pa sve do umirovljenja (1978.) radio je na Geometrijskom zavodu PMF-a kao predstojnik.

Profesor Bilinski svojim je djelovanjem obilježio čitavu jednu epohu na Matematičkom odjelu pa i na cijelom zagrebačkom sveučilištu. Jedan je od osnivača Društva matematičara i fizičara Hrvatske čiji je bio i predsjednik. Iz ovog je društva kasnije razdvajanjem izraslo Hrvatsko matematičko društvo. Bio je glavni i odgovorni urednik *Glasnika matematičkog*, znanstvenog časopisa koji je pod njegovim vodstvom izrastao u vrijednu znanstvenu publikaciju. Školske 1956./1957. godine profesor Stanko Bilinski bio je dekan PMF-a. Punih 13

godina obnašao je dužnost ravnatelja Instituta za matematiku zagrebačkog sveučilišta, znanstvene institucije čija je svrha bila objedinjavanje znanstvenog rada iz područja matematike. Od 1963. do 1985. bio je dopisni, a od 1985. redovit član Jugoslavenske (danas Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti. Godine 1980. izabran je za dopisnog člana Austrijske akademije.

Djelovanje profesora Bilinskog nije prošlo nezaapaženo u znanstvenim i državnim institucijama pa je dobitnik naše najuglednije nagrade za znanost "Ruđer Bošković" (1967.) kao i (tada) Republičke nagrade za životno djelo (1980.).

Premda je znanstveni opus profesora Bilinskog vrlo impresivan, ovdje se nećemo upuštati u njegov detaljniji prikaz. Istaknimo tek da je njegovo područje geometrija, prije svega teorija mreža i poliedara, neeuclidiska i diferencijalna geometrija. Objavio je 47 znanstvenih radova te desetak stručnih članaka. Najčešće se spominje da je prof. Bilinski prvi dokazao kako postoji svega 14 polupravnih poliedara te je i "pronašao" četrnaesti, tzv. drugi rombski dodekaedar. Na ime profesora Bilinskog često se nailazi u raznim znanstvenim radovima i monografijama. Tako ga primjerice u svojoj vrlo poznatoj knjizi *Regular Polytopes* navodi glasoviti geometar H. S. M. Coxeter. Coxeter ga spominje i u predgovoru Wenningerove knjige *Polyedron Models*, a Branko Grünbaum citira ga u svojoj monografiji *Convex Polytopes*.

Profesor Bilinski održao je čitav niz predavanja u zemlji i inozemstvu, bio je sudionik brojnih znanstvenih skupova, a vrijedno je istaknuti njegova izlaganja na međunarodnim kongresima matematičara u Amsterdamu (1954.), Edinbourghu (1958.), Stockholmu (1962.), Moskvi (1966.) i Nici (1970.).

Čitatelje koji žele saznati više o životu i radu prof. Stanka Bilinskog upućujemo na Spomenicu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (svezak 88.) koja mu je posvećena, a u kojoj o njemu pišu naši poznati matematičari dr. Mirko Polonijo, dr. Boris Pavković, dr. Vladimir Volenec i dr. Sibe Mardešić.

Profesor Bilinski bio je oličenje uzorna pedagoga, bio je primjer kako i sveučilišni nastavnik može biti sjajan učitelj. Uz neprijepornu prirodnu nadarenost tomu je zasigurno pridonijela i njegova srednjoškolska klasična naobrazba kao i godine poučavanja provedene u srednjim školama. Bio

je blage naravi, zračio je iskrenom ljudskom topline i razumijevanjem. Jedan od prvih susreta "brucoša" sa studijem matematike bio je obilježen AGLA-om, kolegijem koji je predavao prof. Bilinski. Zanimljiva, sustavna i općenito vrlo metodički dotjerana izlaganja bila su za studente snažan poticaj i ohrabrenje.

Profesor Bilinski jednom mi je ispričao zgodnu anegdodu:

U vrijeme kada je bio srednjoškolski profesor u Skopju, za lijepih je dana imao običaj iznijeti u vrt kuće u kojoj je stanovao stol, pa je tako, pripremajući se za nastavu ili proučavajući razne matematičke tekstove, za stolom provodio sate i sate. Jednog dana pozove ga ravnatelj škole pa ga diskretno upozori: "Kolega, imam pritužbe roditelja koji izražavaju bojazan da smo za profesora matematike dobili nestručnu osobu. Neki su mi se požalili da vas vide kako cijele dane provodite učeći. Dajte, molim vas, kad radite, sklonite se od pogleda prolaznika."

Profesoru Bilinskom pripisuje se i jedna anegdota koja godinama kruži među našim matematičarima.

U poraću Drugog svjetskog rata sveučilišni su nastavnici odlazili kao inspektori u obilazak škola ili kao nadzornici maturalnih ispita. Tako se i prof. Bilinski jednom zgodom našao na satu matematike u nekoj osnovnoj školi. Nastavnik je, poučavajući svoje učenike, zaključio: "Razlomci se, djeco, zbrajaju tako da se brojnik zbroji s brojnikom, nazivnik s nazivnikom." Kad ga je nakon sata zgranuti prof. Bilinski upozorio na njegove nebuloze, ovaj mu odgovori: "Ma znadem ja kako se zbrajaju razlomci, ali onda to učenicima teško ide. Ovako svi začas nauče!"

B.D.